

EN EL XII ANIVERSARI DE L'ASSASSINAT DE FRANCESC LAYRET

EN LA VETLLADA NECROLOGICA CELEBRADA AL C. A. D. C. I., EDUARD LAYRET, LLUIS COMPANYS I ERNEST VENTOS PARLEN DE LA VIDA POLITICA EXEMPLAR DEL GRAN REPUBLICA

Al Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria, abans d'ahir, a la nit, va tenir lloc la vetllada necrològica en homenatge a Francisc Layret, en la qual s'havia anunciat que parlaria el cap de la minoria parlamentària de l'Esquerra, senyor Lluís Companys, l'inseparable amic de Francisc Layret.

La gran sala del Centre estava atapeïda de gent. L'acte va començar a dos quarts d'onze. La presència l'ocupaven els senyors president i delegat del Centre, el diputat a Corts Eduard Layret, germà de Francisc, el conseller de la Generalitat senyor Lluís Vallescà i l'alcalde accidental Ernest Ventós i el conseller de Treball senyor Casals. Entre el públic hi havia significades personalitats i alguns diputats de l'Esquerra.

Les adhesions rebudes amb motiu de la vetllada necrològica, foren les següents:

La Falç. Casal d'Esquerra Estat Català, Partit Català Republicà, Centre Federal. Delegacions de Sabadell, Terrassa i Mataró; Centre Català Republicà; Acció Republicana; Ateneu Enciclopèdic Popular; Ateneu Polytèchnicum, Joventuts d'Esquerra; Antics Amics de la U. F. N. R.

Va pronunciar unes paraules inicials el delegat del Centre, el qual explicà els motius de la vetllada i féu unes breus i atinades consideracions sobre la vida de Francisc Layret.

El diputat senyor Eduard Layret fou objecte d'un tribut de simpatia. El senyor Layret digué que ell era el menys indicat per a parlar en l'acte que tenia lloc, si no fos per agrair-lo en nom seu i de la família. Tractà després de l'assassinat del seu germà, i condemnà no tan sols els instruments sinó els veritables canals o sigui els homes que armaren el braç dels assassins.

DISCURS DE LLUIS COMPANYS

El senyor Companys, ovacionat en alçar-se a parlar, començà el seu discurs dient que li serà molt difícil també parlar de Francisc Layret, per la intimitat fraternal que tenien. Fer un estudi de la personalitat política i de l'obra realitzada per Layret — digué — és una empresa superior a les meves forces, no tan sols per manca de competència, sinó perquè en redactarlo, la seva personalitat d'home polític se'm presenta desdibixada per l'efecte extraordinari que ens teniem i per mil petits i grans records i sensacions d'unes èpoques terribles.

Catalunya no ha produït des de fa molt temps — continuà dient Lluís Companys — altre home de les qualitats rectilínies de Layret, ajuntades a una mentalitat poderosa i una formidable esperit combatiu. Era, a més a més, un orador tribunist que llançava els arguments i les imprecacions com cops de maça. Fou un precursor. Tot el que ara ha triomfat era un germen de revolució social triomfadora, en pur catalanisme, i democràcia republicana, era la visió immediata a la qual Layret destinava el primer impuls de la seva vida cap a futures realitzacions governants. Des de l'adolescència Layret va militar en partits republicans. D'estudiant va organitzar l'Escola Republicana, i portà als vells partits polítics i al republicanisme gris i adormit una inquietud nova i una violència combativa i revolucionària. Va ingressar al Partit d'Unió Republicana que acabdillava Nicolau Salmeron. Aleshores lluità persistentment amb el catalanisme burgès i reaccionari de la Lliga Regionalista, que havia tingut els seus inicis en el cabdillatge de l'anomenat general cristià Polavieja.

En constituir-se Solidaritat Catalana, Layret va seguir el moviment solidari i llurà combats forts contra els radicals de Lerroux, els quals van fer una campanya molt aferrissada contra ell.

Mort Salmeron, Layret se senti disconforme amb els viaranys que seguia la Solidaritat. Aquesta quedà trencada i Layret ingressà a la U. F. N. R., un gran partit que va obtenir una primera gran victòria, i que disposava d'intellectuals, diaris, multituds, prestigis catalans, alguns dels que encara, avui, han tornat a ésser primeres figures. Però Layret no va poder marcar mai. El nom dels altres homes era més antic, més extens, i Layret va haver de veure com aquell gran partit es desfesia per la manca d'unitat, de penetració, lleialtat recíproca, i de tremp polític dels quatre dirigents. Allò va acabar en el famós pacte de Sant Gervasi, que Layret repudià, emportant-se un sector escollit de l'organització.

Més tard Layret — seguí dient Companys — amb Domingo, Pinilla, Valentí Camp i jo vàrem recollir aquests elements i vàrem organitzar el Partit Republicà Català, que tenia la beiligrància amistosa de "La Publicitat" des d'on fèiem les nostres campanyes. "La Publicitat" va ésser comprada pel senyor Taya, dirigit pel senyor Hurtado, que varen treure la nostra intervenció i aleshores recollint modestos elements vàrem fundar una fulla de combat que va moure molta brega, titulada "La Lucha".

Layret deia sovint que ell necessitava o bé una acta o bé un diari.

Sabadell va fer diputat Layret. Mentre havia estat regidor i alcalde, la seva figura s'havia engrandit. La volta una gran austeritat. El republicanisme a Catalunya havia romput la vella tradició d'austeritat republicana. Per a orgull i honra del republicanisme, Layret recomanava aquesta tradició. Del seu pas per l'Ajuntament de Barcelona he de recordar aquell cèlebre pressupost de Cultura, aprovat per l'Ajuntament, però que va morir a les mans de l'alcalde de R. O. senyor Santlleu.

Com a diputat a Corts, les seves intervencions li van crear, tot seguit, un gran prestigi.

L'orador recordà que ell va posar en contacte Layret amb Seguí. Aquest era amic íntim i parent de l'orador, i anava a "La Lucha" sovint. Tots dos, a més a més — diu — ens trobàvem dues o tres vegades a la setmana al meu domicili, discutint sobre els embats polítics i socials del dia i sobre doctrines. A aquestes reunions hi assistien de vegades Barrera, Botella, alguna vegada Pestaña i altres dirigents sindicalistes. Aquestes reunions van atraure l'atenció dels grups extremitistes que qualificaven de "reformistes" als que hi assistien.

Layret treballava perquè els obrers lluitessin també, com a ciutadans, políticament. Sobre aquest tema havia donat moltes conferències i sostingut algunes controvèrsies. Salvador Seguí, que era sindicalista i apolític, no hi podia fer més i sentia grans aficions per la política, i volia intervenir-hi. Ultimament s'havia parlat i convingut constituir una associació cultural en la qual s'ajuntessin els esforços d'uns i altres elements destacats i afins.

Arribem ara — seguí Companys — a la jornada tràgica del vil assassinat de Layret. Salvador Seguí, jo i molts d'altres érem a la Model. Jo era regidor de Barcelona, però era a la presó i cap regidor no gosava tan sols visitar-me. Layret venia cada dia i parlava amb Seguí i amb mi de les futures eleccions. Volíem intentar una candidatura en la qual hi anéssim elements obrers i altres del nostre partit.

Al migdia nosaltres sobtadament fèrem invitats a pujar en uns camions, i d'allí, emmanillats i després lligats en corda, se'ns traslladava al "Giraldà". Jo anava emmanillat amb el que avui és diputat a la Generalitat Martí Barrera. El "Giraldà" s'adreçà a Maó i en arribar a aquell port rebérem la notícia que s'havia assassinat Layret. A Maó hi havia cartelleres amb la nova que em va comunicar a mi, en veu alta, un oficial del "Giraldà".

Tots anàvem marejats i la nova puynyenta va produir un tràgic silenci. Seguí, que estava tombat al costat meu, va dir: "Ja saben el que han fet, els vils!".

Ja saben el que han fet? Compreneu el que podia esperar-se de la mentalitat poderosa de Layret i del seu tremp i esperit combatiu de les seves ambicions altíssimes, amb relació amb l'empenta prestigiosa de Salvador Seguí?

Després d'ells els pobres homes que hem quedat — seguí dient Companys — hem anat sempre "a la deriva", equivocats de vegades, encertats d'altres, sense l'impuls segur, fort i optimista dels grans vicents. Nosaltres hem assolit, per sort, la República; els altres han fet i han desfet en un esforç incoherent i inútil i moltes vegades perniciosos.

La figura de Layret seria avui, amb l'Estatut, d'un valor inestimable per a Catalunya. En els moments de defalliment i d'amargura és el seu record el que ens reconforta i ens guia. El millor que tenim, és el rastre que la seva íntima memòria ha deixat dintre de nosaltres.

El senyor Companys parlà després de la mort del gran home, en l'època escandalosa de la tràgica història del Poder Públic convertit en assassí. La sang generosa del màrtir va regar els carrers de Barcelona, i va embrutar alguns palaus de la burgesia, i els edificis de "jefatura" i del Govern civil, arribant al Ministeri.

L'orador referí com Layret no creia en la seva mort assassinat, perquè era tuit. Un tuit valent, al qual no li feia por res. Algunes vegades li fallava la creua i queia, rodolant per terra, però es tornava a aixecar impàvid i seguia el seu camí. Aquella vegada no es va aixecar per mal més. Es, però, el seu nom que s'aixeca, com una condemna, com un exemple, com una llum.

El senyor Companys, que va mantenir atent i emocionat l'auditori, pendent dels seus llaivis, en acabar fou objecte d'una ovació clamorosa que l'obligà a aixecar-se novament.

Acabà l'acte amb un eloqüentíssim parlament de l'alcalde accidental, senyor Ventós, fortament aplaudit, i amb unes justes paraules del president del Centre, senyor Juliachs.

JOAN VALLS, PARLA, DES DEL MICROFON, DE FRANCESC LAYRET

Davant el micròfon de Ràdio Barcelona, ahir, a la nit, a dos quarts de deu, va parlar el senyor Joan Valls, president de la Secció de Propaganda del Centre de Dependents, sobre l'obra de Francisc Layret, amb motiu del XII aniversari de la seva mort.

EL PROJECTE DE LLEI SOBRE CONGREGACIONS

Madrid, 1. — De matinada ha acabat la reunió la Comissió de Justícia, per a ultimar el projecte de llei de congregacions religioses.

En el projecte s'han introduït modificacions.

La fonamental es refereix a la disposició transitòria que tracta de la substitució de l'ensenyança religiosa per la laica.

Ha predominat el criteri que la funció docent dels religiosos acabi automàticament.

El senyor Salazar Alonso ha dit que la minoria radical no posaria cap obstacle al Govern.

Si aquest creu comptar amb mitjans per a fer automàticament la substitució, votarà el dictamen, i si creu necessari un termini, atorgarà també el seu ajut per aconseguir-lo.

Demà es llegirà el dictamen a la Cambra, i s'anuncien diversos vots particulars

EL RUSC INFANTIL QUE SERAN ELS QUATRE EDIFICIS ESCOLARS DE LA PLAÇA ESPANYA, SERA AVUI HONORAT AMB EL NOM DE FRANCESC MACIA, L'AMIC DELS INFANTS. NO PODIA TROBAR-SE-LI UN NOM MES JUST

LA COL·LABORACIO SOCIALISTA I LA FEDERACIO D'ESQUERRES

En aquells països on els partits socialistes influïen en els medis polítics, una de les qüestions que més preocupació ha merescut, ha estat sens dubte, la participació en els governs burgesos, sense que a hores d'ara s'hagi pogut determinar clarament quins són els avantatges que aquella participació suposa, en comparació amb les contràries d'abstenció. Ens referim als beneficis que amb l'intervencionisme s'obtenen per a la classe treballadora. Quan el Partit Socialista exerceix aquella col·laboració, per molt radical que sigui el to del Govern, se'n ressent la doctrina que el fonamenta, la puresa del seu contingut, la integritat dels seus postulats, perquè generalment s'emprèn una política d'interès nacional, per damunt de les característiques de partit. S'ha pogut comprovar amb suficiència, que els socialistes, integrats en un Govern burges, han obtingut insignificants beneficis, en relació als que ha aconseguit la burgesia.

Ara bé: les circumstàncies polítiques i socials en determinats moments poden suscitar problemes que exigeixen, en partits de classe, l'adopció d'actituds decisives. A Espanya es plantejà el problema, quan l'enderrocament de la monarquia. La necessitat d'afirmar el nou règim obligà els socialistes a realitzar un sacrifici, col·locant-se a l'exercici actiu del Poder públic. En aquest aspecte no es pot negar la importància del servei que el Partit Socialista ha prestat a la República, amb un entusiasme i una lleialtat inigualables. Però entenem nosaltres que la participació ha de donar-se per acabada, quan la finalitat perseguida ha estat obtinguda. En ésser aconseguida a casa nostra, s'imposa que els socialistes abandonin el Poder, si no volen córrer el greu perill d'una desfavorable influència en la rigidesa de la doctrina i en l'organització proletària de classe.

La separació dels elements socialistes, cal que sigui feta de suau manera. Separats per l'ideari i per la tàctica, uneix a tots la intangibilitat del règim. Això significa que en cessar de les tasques ministerials, els socialistes han de passar a exercir una oposició benèvol, constructiva, sostenint la fórmula de la col·laboració parlamentària, sense col·laboració ministerial, de la mateixa manera que en mantes ocasions han fet els socialistes francesos.

Essent així, no hi ha cap dificultat perquè la projectada Federació d'esquerres pugui reeixir, impedit que en plantejar-se la crisi, inevitable, dels socialistes, les potestats constitucionals es vegin obligades a dissoldre el Parlament per no poder posar en peu un altre Ministeri.

En cessar la col·laboració ministerial socialista, vindrà a substituir el Govern Azafia aquella Federació, la qual ha de viure mentre les Corts la sostinguin, d'acord amb el que, quant a règim parlamentari, disposa la Constitució. Es precis esforçar-se a comprendre aquest règim, de tal manera, que el que governi estigui obligat a fer-ho amb els elements polítics que el sufragi envia al Parlament, puix que només en la monarquia el Govern podia fer unes Corts, fabricant una majoria parlamentària. L'organisme legislatiu està integrat per grups polítics. Cal cercar, doncs, una coincidència de grups més o menys homogenis, per traçar un programa de govern i sostenir-lo amb els vots d'aquelles fraccions. El Govern de la República ha d'estar sempre subordinat al Parlament.

Algú ha dit que resultava innecessària la confecció d'un bloc d'esquerres, perquè la realitat ens el dona ja fet. Per fortuna és així, però bé calia que un organisme superior coordinés totes les aspiracions i matisos dels diversos grups parlamentaris d'esquerres. No és que hagi de sortir precisament en defensa del règim, tota vegada que aquest està prou garantit; és que cal afirmar la significació de la República.

Amb l'experiència electoral de Catalunya, la Federació d'esquerres s'ha enrobutit més encara. Constantment sentim a dir que el país estava can-

sat de la política esquerrista. A casa nostra ha quedat desmentida aquesta suposició. Per tant, el prestigi del Parlament de la República també ha quedat enfortit, i pot realitzar, encara, una bona feina: la labor complementària de la Constitució, que no és escassa, ni és fàcil.

L'actual Parlament en anar-se dibuixant i estructurant els diversos elements que el constitueixen, ofereix el mitjà indicat per a la formació i permanència il·limitada d'un Govern integrat per diversos grups coincidents en determinats punts programàtics — radical-socialistes, Acció Republicana, Esquerra Republicana de Catalunya, O. R. G. A. — i ajut d'una minoria compacta, ordenada, exemple de disciplina, la minoria socialista.

J. M. LLADO I FIGUERES

EL TRASPAS DE SERVEIS A LA GENERALITAT

Constitució de la Comissió mixta de tècnics

Madrid, 1. — Sota la presència del senyor Azafia s'ha constituït, aquest matí, a la Presidència del Consell de ministres, la comissió encarregada d'estudiar el traspàs i adaptació dels serveis de l'Estat a la Generalitat.

El senyor Azafia ha pronunciat breus paraules per saludar els components de la comissió i els ha fet veure la importància de l'obra que els és encomanada.

Referint-se particularment als representants de l'Estat els digué que estava bé que estiguessin a la Comissió cada un d'ells com a representant d'un ministeri, però que tinguessin compte que a l'hora de resoldre havien de considerar-se representants de tal o tal departament, sinó representants tots i cada un de l'Estat espanyol.

El senyor Coromines, en nom de la delegació catalana, respongué amb un breu discurs al senyor Azafia, i li ha agrait l'interès demostrat pels treballs de la Comissió en dignar-se presidir-ne la constitució.

Acabades les paraules del senyor Coromines, el senyor Azafia s'ha retirat del saló.

Els comissionats han tingut tot seguit un ampli canvi d'impressions en virtut del qual s'ha acordat nomenar president de la Comissió el senyor Carles Espià.

També s'ha acordat nomenar secretari, amb veu, però sense vot, el senyor Rafael Closes.

S'ha acordat igualment nomenar dues ponències, una integrada pels senyors Pi i Sunyer i Fernández Clérigo, que s'ocuparà de fer el reglament de la Comissió, i una altra dels senyors Coromines i Fabregues del Pilar, que farà el pressupost.

L'acte s'ha celebrat amb la presència de tots els components de l'Estat i els de la Generalitat.

ELS REPRESENTANTS DE L'ESTAT

Madrid, 1. — La «Gasetta» publica una ordre ascendint a brigadier i disposant pas a les situacions de primera i segona reserva en les dades que s'assenyalen, el coronel senyor Joan Cañero, separat del servei en virtut d'una sentència d'un tribunal d'honor que més tard fou anul·lada.

També publica un decret en el qual es designa com vocal nomenat pel Govern a la Comissió Mixta encarregada de formar l'inventari dels béns i drets de l'Estat que es cedixen a la regió autònoma de Catalunya i de l'adaptació de serveis que passen a ésser de la Generalitat, els senyors Eugeni Díaz del Castillo, Lluís Fernández Clérigo, Domènec Badrés, Carles Espià, Josep Maria Fabregues del Pilar i Joan Ralique.